

Vergaderjaar 1999–2000

26 603

Uitvoeringsnota Klimaatbeleid

Nr. 26

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTE- LIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 24 november 1999

Mede namens mijn ambtgenoten van Economische Zaken, van Financiën, van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, van Verkeer en Waterstaat, van Buitenlandse Zaken en voor Ontwikkelingssamenwerking doe ik u hierbij onze reactie toekomen op de moties zoals die tijdens het nota-overleg over de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid op 1 november jl. zijn ingediend. Tevens treft u bijgevoegd een schriftelijke reactie aan op een aantal overgebleven vragen voor de sectoren verkeer en de gebouwde omgeving.

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
J. P. Pronk

Reactie op ingediende moties bij nota-overleg Uitvoeringsnota Klimaatbeleid op 1 november 1999

Motie van Crone c.s. over verplicht systeem van verhandelbare groene stroom certificaten (26 603, nr. 5)

Verzocht wordt de motie aan te houden tot bij de bespreking van het Energierapport. In het Energierapport zal uitgebreid worden ingegaan op de wenselijkheid en de noodzaak van de invoering van een verplicht aandeel duurzame energie. Het ligt dan niet bijzonder voor de hand om vooruitlopend op de behandeling van het rapport, dat eind deze maand zal verschijnen, via deze motie een uitspraak te doen over een dergelijke verplichtstelling.

Motie van Klein Molekamp over omvorming van de BSB (26 603, nr. 6)

De minister van Economische zaken heeft reeds aangegeven zich bewust te zijn van het negatieve effect van de BSB op de concurrentiepositie van de Nederlandse kolencentrales. Ook heeft de minister opgemerkt, dat het kabinet in beginsel bereid is om de BSB tot een belasting op de output (via een verhoging van de regulerende energiebelasting) om te vormen, in het kader van de beoogde afspraak. Dat is ook aan de elektriciteitssector meegedeeld.

Indien de beoogde afspraak met de centrales snel tot stand komt, conform de inzet van het kabinet zoals aangegeven in de reactie op motie 9, kan de lastenverlichting ten gevolge van de omvorming van de BSB, jaren eerder optreden dan de lasten van de emissieafpraak. Daar zit een groot voordeel in voor de sector en het kabinet wil eraan meewerken dat dat voordeel ook geïncasseerd kan worden.

De verslechtering van de concurrentiepositie is een extra reden om de BSB-omvorming snel door te voeren. Die omvorming is overigens geen sinecure, omdat deze consequenties heeft voor een evenwichtige lastenverdeling voor de belastingbetalers. Dat probleem moet goed onder ogen worden gezien, maar lijkt overigens oplosbaar.

In het overleg met de elektriciteitsproducenten over de beoogde afspraak zal omvorming van de BSB een wezenlijk bestanddeel vormen. De BSB is overigens één van de elementen waarmee het kabinet naar de sector wil gaan.

Het kabinet heeft geen bezwaar tegen de motie indien deze in het licht van het bovenstaande wordt gelezen en laat het oordeel aan de Kamer over.

Motie van Klein Molekamp c.s. over Europees overleg over systeem van verhandelbare emissierechten (26 603, nr. 7)

De motie zal worden uitgevoerd. De inhoud van de motie wordt gezien als een aanvulling op de nationale initiatieven die in het vernieuwingspakket zijn aangekondigd. Rapportage over het overleg met de andere EU-lidstaten zal worden betrokken bij de jaarlijkse rapportage over de voortgang van het klimaatbeleid en bij de rapportage over de resultaten van de opdracht aan de aangekondigde Commissie die zich moet gaan buigen over nationale systemen voor emissieplafonds.

Motie Klein Molekamp c.s. over energiebesparingsconvenanten (26 603, nr. 8)

De motie wordt gezien als ondersteuning van het beleid en zal worden

uitgevoerd. Op dit moment wordt door de ministeries van VROM en EZ gesproken met de VNG over een energiebesparingsconvenant met andere overheden. Het IPO is voor dit overleg ook uitgenodigd. De gesprekken vinden plaats in het kader van de klimaatparagraaf van het BANS (Bestuursaccord Nieuwe Stijl) dat op 4 maart 1999 is ondertekend. Naar verwachting zal het convenant in juni 2000 worden getekend.

Motie Van den Akker over omschakeling van kolen naar aardgas (26 603, nr. 9)

Het kabinet heeft geen bezwaar tegen deze motie en laat het oordeel aan de Kamer over.

Het kabinet merkt op dat het niet de bedoeling is dat moderne en goed presterende kolencentrales worden gesloten noch dat er een generieke ombouw/overschakeling van alle kolencentrales op aardgas tot stand komt. Bovendien zou bijstook van biomassa dan niet meer mogelijk zijn. En juist vanuit de sector komen signalen dat mogelijk in de sfeer van biomassa het nodige meer te halen is.

Het kabinet wil met de elektriciteitsproducenten op vrijwillige basis een afspraak maken. De inzet van het kabinet is dat deze afspraak inhoudt dat de emissie bij de elektriciteitsproductie in kolencentrales per kWh wordt teruggebracht tot het niveau van aardgasstoken in die centrales. Het kabinet wil samen met de eigenaren van de kolencentrales de mogelijkheden daartoe verkennen, waaronder het inzetten van aardgas en het bijstoken van biomassa. Tijdens het overleg over de te maken afspraak zal blijken welke maatregelen – ook gelet op de concurrentiepositie van de Nederlandse elektriciteitsproducenten – realistisch geacht mogen worden.

De relatie met het benchmarkconvenant zal uiteraard onderdeel moeten vormen van een eventuele afspraak over het terugdringen van de CO²-emissie. Artikel 8, lid 6 van het benchmarkconvenant biedt voldoende ruimte om verstandig om te gaan met de verschillende invalshoeken van het benchmark-convenant enerzijds en de beoogde CO₂-afspraak anderzijds. Genoemd artikel is juist bedoeld om te voorkomen dat onredelijke eisen worden gesteld.

Motie Van den Akker c.s. over zonnepanelen op minimaal 50% VINEX/VINAC-woningen (26 603, nr. 10)

De motie wordt ontraden.

Naar aanleiding van de motie De Graaf (Kamerstukken II 1999–2000, 26 800, nr. 23) en bij de beantwoording van de vragen over de Uitvoeringsnota (Kamerstukken II 1999–2000, 26 603, nr. 4, vraag 91) heeft het Kabinet al toegezegd dat zal worden bezien in hoeverre het mogelijk is te komen tot een extra stimulans en dat zal worden bezien of belangrijke partijen aan de vraagzijde van de zon-PV markt, in het bijzonder de woningbouwcorporaties en de institutionele en particuliere beleggers, kunnen worden betrokken bij de verlenging van het bestaande zon-PV convenant.

Er wordt op dit moment aan zon-PV circa f 50 mln. per jaar aan overheidsmiddelen uitgegeven. Dat budget wordt met name besteed aan onderzoek, ontwikkeling en demonstratieprojecten. Demonstratieprojecten zijn belangrijk om de meest optimale toepassing van zon-PV in de praktijk uit te testen. Een goed voorbeeld hiervan is het project in de Amersfoortse wijk Nieuwland. Er zijn daar zo'n 500 woningen en gebouwen uitgerust met zonnepanelen. Dat project kostte meer dan f 20 mln. Ervaringen met dit soort projecten zijn noodzakelijk voor een goed onderbouwde grootschalige invoering van zon-PV. Daarnaast zal eind dit jaar, of begin volgend jaar, een marktintroductieprogramma gestart

worden voor zon-PV met een budget van f 6 mln. Indien op 50% van de ongeveer 80 000 nieuwe VINEX woningen per jaar zon-PV installaties geïnstalleerd zouden moeten worden, dan zou dat thans per jaar minimaal f 60 miljoen extra overheidsbudget kosten¹.

Zonne-energiesystemen worden in algemene zin in de nieuwbouw bevorderd via de Energieprestatiecoëfficiënt (EPC) waaraan nieuwbouwwoningen moeten voldoen. Vanaf 1 januari a.s. is deze EPC aangescherpt voor nieuwe woningen. Er geldt ook een EPC voor utiliteitsgebouwen. De daarvoor benodigde bepalingsmethode, de Energieprestatienorm, laat de gebruiker vrij in de keuze op welke wijze hij aan de eis voldoet. Het gebruik van zonne-energie (fotovoltaïsche energie, zonneboilers, passieve zonne-energie) wordt in de berekening van de energieprestatie op reële wijze gewaardeerd. Het voorschrijven van zonne-energie als specifieke eis zou het introduceren van een middelvoorschrift betekenen naast de prestatie-eis. Het Kabinet acht dit laatste ongewenst.

Motie Van den Akker over brandstofdiversificatie (26 603, nr. 11)

Verzocht wordt om deze motie aan te houden en te betrekken bij de bespreking van het Energierapport. In het Energierapport zal uitvoerig aandacht worden besteed aan deze aspecten.

Motie Augusteijn c.s. over gratis of laagdrempelige EPA (26 603, nr. 12)

De motie wordt ontraden. Het kabinet wil vasthouden aan de koppeling tussen de vergoeding van de kosten van het advies en het treffen van maatregelen. Daardoor ontstaat er een extra prikkel om daadwerkelijk tot het treffen van maatregelen over te gaan. Verder bestaat er op dit moment, gelet op geluiden van marktpartijen, voldoende vertrouwen dat de kosten verbonden aan een EPA-advies niet een te hoge drempel zullen vormen. Na introductie van de EPA op 1 januari 2000 zal de interesse voor het advies en het gevolg dat eraan wordt gegeven, worden gemonitord. In 2001 zullen de ervaringen met de EPA worden geëvalueerd met indien nodig beleidsaanpassingen. Het systeem van de Energiepremies biedt adequate mogelijkheden voor periodieke aanpassing.

Motie Vos over aanvullende voorstellen (26 603, nr. 13)

De motie wordt ontraden. De uitspraak in de motie tast het fundament van de nota aan, namelijk de keuze van het kabinet om bij de benodigde reductie-inspanning uit te gaan van de verhouding 50% binnenland en 50% buitenland. Aanvaarding van deze motie zou betekenen dat het binnenlandse pakket, uitgaande van een ongewijzigd pakket maatregelen voor de overige broeikasgassen, met 23 Mton aan CO₂-reductiemaatregelen zou moeten worden uitgebreid. Dit is nodig om de binnenlandse CO₂-emissie in 2010 terug te brengen op het niveau in 1990 (namelijk 168 Mton). Voor het buitenlandse pakket zou daarmee kunnen worden volstaan met 2 Mton CO₂-eq.

Motie Vos over Nederlands voorstel in Europees verband over milieukwaliteitseisen aan stroom (26 603, nr. 14)

De motie wordt ontraden. In Europees verband bestaat reeds ruime aandacht voor milieu-eisen aan de productie van elektriciteit en voor groene stroom. Zo worden emissie-eisen (aan ondermeer SO₂, NO_x en fijn stof) gesteld aan installaties waarmee elektriciteit wordt geproduceerd (LCP-richtlijn). Deze eisen worden momenteel aangescherpt voor nieuwe installaties, mogelijk zal ook nog een aanscherping gaan plaatsvinden voor bestaande installaties. Bij de bevordering van duurzame energie gaat

¹ Stel dat op elk huis gemiddeld 4 zonnepanelen worden geplaatst (4m², dekt ongeveer 10% van het elektriciteitsgebruik van een gemiddeld gezin). Dat betekent een investering van f 6000. Als de overheidssubsidie op 25% wordt gesteld dan is er jaarlijks een budget nodig van 40 000 woningen maal f 1500 is f 60 miljoen.

het onder meer om het opzetten van een systeem van groene stroomcertificaten. Nederland stimuleert actief maatregelen op deze terreinen. Het stellen van eisen aan de CO₂-emissie bij de elektriciteitsproductie en het opleggen van een verplicht aandeel groene stroom is een zaak die als gevolg van de subsidiariteit bij de lidstaten ligt. Elke lidstaat zal er als gevolg van haar Kyoto-verplichtingen en de EU-lastenverdeling niet aan ontkomen om maatregelen op deze terreinen te nemen.

Motie Vos over een beleidsnotitie t.a.v. voorstellen minimum-efficiëntienormen voor elektrische apparaten (26 603, nr. 15)

Deze motie wordt ontraden. Ter voorkoming van mogelijke handelsbelemmeringen binnen de EU-markt is het niet mogelijk om op nationaal niveau minimefficiëntie-eisen te stellen. Het opstellen van zulke eisen, zowel via wetgeving als via afspraken met producenten, zal plaats moeten vinden op EU-niveau. Voor een aantal apparaten zijn nieuwe afspraken of wetgeving in voorbereiding. Voor een overzicht van het voorgenomen beleid wordt verwezen naar het Actieprogramma Energiebesparing 1999–2002.

Motie Vos over invoering van een EnergiePrestatieKeuring (EPK) (26 603, nr. 16)

De motie wordt ontraden. De inhoud van de motie is in strijd met de lijn waarvoor het kabinet in de nota heeft gekozen. Er is voor gekozen om bij de introductie van een nieuw instrument voor de bestaande bouw te starten met een vrijwillige aanpak, ondersteund met een financiële prikkel. Hiermee kan ervaring worden opgedaan en kan het instrument verder worden ontwikkeld. De omschakeling van EPK naar EPA is tevens gemaakt omdat een vrijwillige EPA sneller is in te voeren dan een verplichte EPK met noodzakelijke voorwaarden omtrent waarborging, handhaving en controle. Na evaluatie overige enkele jaren kan afhankelijk van de resultaten worden besloten tot het al dan niet verplicht invoeren van een keuring (EPK), zoals ook in de nota is aangegeven.

Motie Poppe over verlaging rendementseis tot 10% (26 603, nr. 17)

Deze motie wordt ontraden. In de nota is gekozen voor een aanscherping van de rendementseis tot 15%, hetgeen voor energiebesparende investeringen is vertaald naar een terugverdienperiode van 5 jaar of minder. Voor procesverbeteringen gold tot nu toe een terugverdienperiode van 3 jaar. De genoemde aanscherping is en wordt vertaald naar de convenanten en naar de inhoud van milieuvergunningen waar dat aan de orde is. Een verdere aanscherping leidt tot hogere kosten en tot een mogelijke aantasting van de internationale concurrentiepositie van bedrijven.

Motie Poppe over doelstelling voor de industrie (26 603, nr. 18)

Deze motie wordt ontraden. De afspraken met de energie-intensieve industrie in het benchmark-convenant zijn gemaakt en de Tweede Kamer heeft er in meerderheid mee ingestemd. Daarnaast is de beleidsintensivering reeds doorgevoerd in een aantal recent afgesloten nieuwe meerjarenafspraken. Over andere afspraken wordt op dit moment onderhandeld.

De 2,3 Mton CO₂ betreft een aanvullende reductie ten opzichte van het GC-scenario. In dat scenario zijn good housekeeping en vervangingsinvesteringen al meegenomen. De extra 2,3 Mton wordt bereikt via ondermeer

het Benchmark-convenant, de introductie van nieuwe energiebesparings-thema's en de aanscherping de rendementseis voor investeringen.

Verder is het kabinet van mening dat de inspanningen van de industrie op het gebied van de overige broeikasgassen ook in beschouwing moeten worden genomen. In z'n totaliteit levert de industrie een evenredige bijdrage aan het binnenlandse pakket (de industrie zal 10% van haar verwachte emissies in 2010 moeten reduceren en dat is precies het gemiddelde over alle sectoren).

Motie Poppe m.b.t. reductie door middel van zuiniger auto's (26 603, nr. 19)

De motie wordt ontraden. Aanvaarding van de motie zou impliceren dat Nederland zou moeten aandringen op het openbreken en op een flinke aanscherping van de gemaakte afspraak met de Europese autofabrikanten en/danwel op een enorme vergroting van de fiscale prikkel op het aankoopgedrag via de BPM-differentiatie. Voor de BPM-differentiatie is in de plannen van het kabinet een reductie-effect van 0,6 Mton ingeboekt. Een verviervoudiging van het effect is door middel van differentiatie van de BPM redelijkerwijs niet te bereiken.

Motie Poppe over uitbreiden subsidies op energiezuinige apparaten en heffing op de onzuinige apparaten (26 603, nr. 20)

Deze motie wordt ontraden. De mogelijkheden voor uitbreiding van de Energiepremieregeling naar andere apparaten op basis van de energie-etikettering (die sowieso zal worden uitgebreid) worden in 2000 bezien. Het huidige systeem van energiepremies wordt bekostigd vanuit de opbrengsten van de regulerende energieheffing (vanuit de f 500 miljoen die beschikbaar zijn voor positieve prikkels). Het kabinet acht het onwenselijk om daarnaast een systeem met heffingen op onzuinige apparaten te introduceren. Bij het vaststellen van het huidige subsidie-bedrag is gekozen voor een goede balans tussen enerzijds een bedrag dat een voldoende prikkel geeft tot de aanschaf van een energiezuinig apparaat en anderzijds een bedrag dat qua kosteneffectiviteit (de overheidsbijdrage per vermeden ton CO₂) nog verdedigbaar is. Op dit moment zijn er onvoldoende argumenten om de bedragen te verhogen.

Motie Poppe over plan van aanpak met lagere overheden (26 603, nr. 21)

De motie wordt beschouwd als ondersteuning van het beoogde beleid en zal worden uitgevoerd. De inhoud van de motie zal worden betrokken bij de lopende besprekingen over afspraken over energiebesparing en klimaatbeleid met provincies en gemeenten in het kader van het Bestuurs-akkoord Nieuwe Stijl (BANS).

Motie Van der Staaij over de consequenties van de liberalisering van de energiesector voor de realisatie van de klimaatdoelstellingen (26 603, nr. 22)

Tegen de motie bestaat geen bezwaar maar het is ook mogelijk de motie aan te houden tot bij de bespreking van het Energierapport. In het Energierapport zal namelijk op de geschetste problematiek worden ingegaan.

De motie wordt beschouwd als een ondersteuning van het beleid en zal worden uitgevoerd.

De motie wordt beschouwd als een nadere precisering van de afspraken in de nota en zal worden uitgevoerd.

Uitvoeringsnota Klimaatbeleid: schriftelijke beantwoording van vragen die tijdens het nota-overleg van 1 november zijn gesteld

Van den Akker

Waarom heeft het kabinet niet meer aandacht voor de mogelijkheden van telewerken?

Antwoord

Ter bevordering van het telewerken is er op fiscaal terrein een aantal stappen gezet. Per 1 januari 1997 wordt telewerken gestimuleerd via de loon- en inkomstenbelasting. Per 1 januari 1998 zijn deze maatregelen verruimd. Bovendien wordt het maatschappelijk platform Telewerken door het ministerie van Verkeer en Waterstaat (ook financieel) ondersteund. Verder maakt telewerken deel uit van een veel breder pakket van maatregelen die moeten leiden tot minder woon-werkverkeer, waarover (onder andere) in het kader van vervoermanagement overleg plaatsvindt met het bedrijfsleven. Overigens is het geen uitgemaakte zaak dat telewerken per saldo leidt tot een evenredige CO₂-reductie.

Van den Akker

Hoeveel CO₂-emissie is gemoeid met scheep- en luchtvaart en gaat dit dan ten laste van andere sectoren?

Antwoord

De bijdrage van de luchtvaart aan de totale geproduceerde CO₂ bedraagt wereldwijd ongeveer 2% (in 1992). Ook de bijdrage van de internationale scheepvaart bedraagt ongeveer 2%. De bijdrage van de luchtvaart aan het klimaat effect wordt niet alleen veroorzaakt door de emissie van CO₂. Indien naast CO₂ ook de andere relevante emissies en effecten worden betrokken (o.a. stikstofoxiden, methaan, waterdamp en condensstrepen), wordt de bijdrage van de luchtvaart aan het klimaat effect geschat op 3,5% (in 1992).

De emissies van de internationale lucht- en scheepvaart worden niet aan landen toegerekend en vallen niet onder de in het Kyoto-protocol afgesproken reducties. Ze maken dan ook geen deel uit van de aan Nederland toegerekend emissies waarop de 6%-reductieverplichting van het Kyoto-protocol betrekking heeft. Het is dus niet zo dat het niet meetellen van deze emissies ertoe leidt dat andere sectoren meer zouden moeten doen.

Van den Akker

Zijn de ministers het eens dat de kostprijs (van zonnecellen) drastisch kan worden verlaagd als de komende jaren enkele honderdduizenden woningen worden voorzien van zonnecellen?

Antwoord

De grootschalige productie van zon-PV heeft schaalvoordelen. De productiesector geeft aan dat bij een flinke vergroting van het huidige productieniveau de kostprijs in de buurt zou kunnen komen van 35 à 40 cent per kWh. Het huidige kostprijsniveau bedraagt circa f 1,35 per kWh.

Augusteijn

Is de minister bereid over te gaan tot verplichting van plaatsing van zonnepanelen via de bouwvergunning?

Antwoord

De Ministeries van EZ en VROM werken momenteel nauw samen aan een concreet plan van aanpak om te komen tot een grotere afzet van zonnecellen in de gebouwde omgeving. Dit voorjaar zal dit plan van aanpak aan de Tweede Kamer worden verzonden.

Een verplichte toepassing van zonnecellen in de bouwregelgeving ligt om een aantal redenen niet voor de hand. Een van de redenen is dat in de bouwregelgeving namelijk juist een voorschrift is ingevoerd (Energieprestatie-norm) waarin wordt aangegeven welke energieprestatie door een gebouw moet worden geleverd. De wijze waarop daaraan wordt voldaan is vrij aan de markt om te bepalen. Hiermee wordt maatwerk op gebruiks- en gebouwniveau en een maximale flexibiliteit en marktwerking in de regelgeving bewerkstelligd. Verder is het vooral de concurrentie tussen de verschillende energiebesparings- en duurzame energie-opties die het effect van de EPN positief maakt.

Augusteijn

Hoe staat het met de plaatsing van zonnepanelen op rijksgebouwen?

Antwoord

De Rijksgebouwendienst heeft op diverse rijksgebouwen PV-installaties gerealiseerd (RWS te Rhooon, Terneuzen en IJmuiden, Belastinggebouw te Enschede, KLPD te Waddinxveen en Ministerie van SoZaWe te Den Haag). Hiernaast zijn diverse PV-installaties in ontwikkeling. Er is ook gestart met de voorbereidingen van een haalbaarheidsonderzoek naar de toepassing van zon-PV op alle hoofdgebouwen van de Haagse ministeries. In het toegezegde plan van aanpak om te komen tot een grotere afzet van zonnecellen in de gebouwde omgeving zal tevens worden aangegeven op welke wijze de overheid als opdrachtgever voor de eigen huisvesting zijn voorbeeldrol zal vormgeven.

Augusteijn

Hoe zit het met de ontwikkeling van nieuwe brandstoffen, zoals biometanol en biodiesel?

Antwoord

Biomethanol kan in principe uit diverse soorten biomassa worden vervaardigd. Het proces waarmee dat op industriële schaal met een hoog rendement kan geschieden is nog in ontwikkeling. Biomethanol kan ofwel rechtstreeks als brandstof voor Ottomotoren en Dieselmotoren worden benut – dit vraagt zowel aangepaste motoren als voertuigen – ofwel als grondstof dienen voor de fabricage van MTBE, een component voor de samenstelling van benzine met een hoog octaangetal. Tenslotte is biomethanol een denkbare energiedrager voor de toekomstige auto met brandstofcel.

Biodiesel wordt verkregen door verestering van plantaardige olie en kan zonder grote aanpassingen worden gebruikt in alle voertuigen met een dieselmotor. Biodiesel wordt echter algemeen als een erg dure oplossing gezien om de emissie van CO₂ te beperken.

In het kader van het CO₂-reductieplan is een programma gestart met als doel de introductie van nieuwe GASvormige en Vloeibare Energiedragers te stimuleren (GAVE). In GAVE wordt ook bestudeerd of en hoe (bio)brandstoffen op de korte termijn in Nederland kunnen worden geïntroduceerd. Begin 2000 zal de Tweede Kamer worden ingelicht over de resultaten van GAVE.

Crone

Wanneer komt het kabinet met een voortgangsrapportage, zodat wij discussie kunnen voeren over de vorm van het EPA?

Antwoord

De experimenten met het EPA zijn in het najaar van 1999 gestart. De eerste resultaten zullen medio 2000 bekend zijn. Een rapportage over de EPA-experimenten zal ook naar de Kamer worden verzonden.

Overigens wordt in 2001/2002 de voortgang van het vrijwillige traject geëvalueerd. Het resultaat van de evaluatie zal een rol spelen bij het beoordelen van het klimaatbeleid op het eerste ijkmoment.

Crone

Iedere keer blijkt uit de pilotprojecten hoeveel er technisch mogelijk is maar elke keer loopt het in de belangen en bestuurlijk vast. Wil het kabinet hierin een doorbraak forceren en wel door in één klap bij wijze van experiment een paar honderd huurhuizen tegelijk aan te pakken waarin op deze manier geïnvesteerd wordt, waardoor de lasten van de bewoners omlaag gaan en de verhuurder weet dat hem een deel van de opbrengst krijgt om de investeringen af te lossen? De huurprijzen systematiek voorziet daarin niet volledig. Wij vragen daarom in de Huurprijzenwet een experimenteerartikel op te nemen. Bij voorbeeld in Utrecht is men bereid aan zo'n experiment mee te werken. Zou het kabinet deze experimenteer-mogelijkheid willen aanbrengen en willen uitbreiden naar meer gemeenten via een convenant of anderszins, zo nodig met incidentele financiële steun?

Antwoord

Indien in of aan een huurwoning een voorziening wordt aangebracht die leidt tot substantiële energiebesparing, kan er sprake zijn van een voorziening die het woongerief vermeerdert. Op grond van de Huurprijzenwet woonruimte kunnen huurder en verhuurder voordat de voorziening wordt aangebracht in dat geval overeenkomen dat de huurprijs zal worden verhoogd met een bedrag dat in redelijke verhouding staat tot de door de verhuurder te besteden kosten van die voorziening. Het in het Besluit huurprijzen woonruimte neergelegde woningwaarderingstelsel biedt de huurder en de verhuurder de gelegenheid de nieuw overeen te komen huurprijs te toetsen op mogelijke overschrijding van de maximale huurprijs. De maximale huurprijs van de (verbeterde) woonruimte wordt bepaald door het aantal punten van de woonruimte te vermenigvuldigen met de puntprijs.

Bij het bepalen van de nieuwe huurprijs kan een verhuurder rekening houden met de geschatte afname van de energielasten voor de huurder na de verbetering van de woning. De verhuurder zal daarnaast rekening houden met de positie van de woning op de markt, de rol die de woning speelt in huisvesting van bijvoorbeeld de lagere inkomens, en het huurniveau dat reeds voor de verbetering was bereikt. In de praktijk kan

worden geconstateerd dat gemiddeld genomen de feitelijke huurprijzen van woningen nog ver onder het niveau van de maximale huurprijzen liggen. Gemiddeld genomen liggen deze huren in 1999 op 66% van het maximale niveau. Dit betekent dat er in de regel op zich nog voldoende ruimte bestaat om de huurprijs van een huurwoning na het treffen van energiebesparende voorzieningen te verhogen. Het is dan ook tot op heden niet gebleken dat de systematiek van het Besluit huurprijzen woonruimte of het niveau waarop de maximale huurprijzen liggen een knelpunt vormen voor het treffen van energiebesparende voorzieningen. Experimenten op dit vlak acht het kabinet dan ook niet in de rede liggen. Door de initiatiefnemers van het project in Utrecht zijn knelpunten genoemd die zouden liggen in de Huursubsidiewet. Hierbij is er op gewezen dat de huurprijzen als gevolg van huurverhogingen na het treffen van energiebesparende voorzieningen boven de kwaliteitskortingsgrens, respectievelijk de aftoppingsgrenzen of de maximale huursubsidiegrens kunnen komen te liggen. Huurders die huursubsidie ontvangen krijgen in dat geval nog slechts gedeeltelijk subsidie over de extra huurlasten. In dat kader heeft een aantal betrokken partijen bepleit bij de uitvoering van de Huursubsidiewet uit te gaan van de huurprijs verminderd met de besparing op de energielasten. Hoewel de volledige gevolgen van de bepleite systematiek thans niet kunnen worden overzien, wijst het kabinet er op voorhand op dat deze kan leiden tot uiteenlopende woonlasten voor huurders, door de per huishouden verschillende daadwerkelijke energiebesparingseffecten. Ook zijn behoorlijke complicaties voor de uitvoering van de Huursubsidiewet te verwachten. Deze liggen bijvoorbeeld in de benodigde informatie, de per woning verschillende besparingseffecten en de verschillende peilmomenten. Verder kan de systematiek effecten hebben op de huurprijsvaststelling door verhuurders, waarmee ook effecten optreden voor huishoudens die geen huursubsidie ontvangen. Het kabinet wacht de uitkomsten van het EPA-experiment in Utrecht af. Ook al omdat tot op heden niet is gebleken dat de Huursubsidiewet een daadwerkelijk struikelblok vormt voor verdergaande energiebesparing in bestaande woningen, acht het kabinet het nu niet opportuun om experimenten op grond van de Huursubsidiewet voor te bereiden. Het genoemde Utrechtse project is overigens één van de vele goede initiatieven die op dit moment worden genomen door gemeenten, woningcorporaties en energiebedrijven om een verdergaande energiebesparing in de bestaande woningvoorraad te realiseren. Om deze projecten te stimuleren is dit najaar een subsidieregeling in werking getreden (Besluit Subsidie Energieprogramma's EPA). Energiebesparingsprojecten in de woningbouw, die gebruik maken van het EPA, zoals het genoemde Utrechtse project worden financieel ondersteund. De subsidieregeling heeft zowel betrekking op het proces (het opzetten van dergelijke projecten) als op het daadwerkelijk toepassen van energiebesparende maatregelen.

Klein Molekamp

Er wordt gestreefd naar verbetering van de energiesituatie per woning. Dit is een individuele benadering, maar hoe groot is het gevaar dat dan collectieve oplossingen minder rendabel worden? Stadsverwarming heeft immers een bepaald minimumpakket nodig om rendabel te kunnen zijn. Worden er convenanten op dit vlak met gemeenten en provincies vastgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de verhouding tussen baten en lasten? De lasten worden voor een deel gedragen door de eigenaar terwijl de baten voor een deel bij de gebruiker terecht komen, hetgeen gevolgen kan hebben voor de individuele huursubsidie. Hoe oordelen de bewindslieden hierover?

Antwoord

Er zullen door het kabinet in de gebouwde omgeving verschillende energiebesparingsinstrumenten op zowel woning- als wijkniveau worden ingezet. Deze instrumenten ondersteunen elkaar en vullen elkaar aan. Het EnergiePrestatieAdvies (EPA) richt zich inderdaad op afzonderlijke woningen en gebouwen. In het EPA worden echter ook de collectieve (stadsverwarmings)voorzieningen meegenomen. Daarnaast is in het najaar van 1999 het NOVEM-programma Optimalisering Energie-infrastructuur (OEI) in de bestaande bouw gestart. In navolging van de succesvolle aanpak bij de nieuwbouw richt dit programma zich tot het besluitvormingsproces om in de bestaande voorraad te komen tot een optimale energievoorziening.

Naast deze instrumenten zal bij stedelijke herstructureringsprojecten (ISV) op een meer integrale wijze worden gekeken naar een optimale mix van energiebesparende maatregelen.

Ten aanzien van het kosten/batenproblematiek wordt verwezen naar de beantwoording van de vraag van de heer Crone over experimenteermogelijkheden in de Huurprijzenwet en de Huursubsidiewet.

Klein Molekamp

De energiebesparingsmogelijkheden via gemeenten en provincies zijn niet in kaart gebracht. Is hierover iets meer te zeggen?

Antwoord

Besprekingen die thans lopen in het kader van het Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS) richten zich op afspraken over energiebesparing en klimaatbeleid bij provincies en gemeenten. Naar verwachting zal in juni 2000 een convenant worden afgesloten tussen rijk, IPO en VNG. Individuele gemeenten en provincies kunnen toetreden tot dit convenant, dat betrekking heeft op zowel energiebesparing in gemeentelijke en provinciale gebouwen als de rol van lagere overheden als intermediairs.

Klein Molekamp

Wat zijn de onzekerheidsmarges rond de prognoses van toekomstige emissies? Statistisch gesteld wat is de uitkomstmargin bij welke onzekerheidsgraad?

Antwoord

De statistische onzekerheidsmargin zoals in de vraag bedoeld is een eigenschap van de uitkomst van statistische methoden als regressieanalyse. Dergelijke statistische methoden zijn bij de ontwikkeling van scenario's door het CPB niet gebruikt. De scenario's kunnen gezien worden als consistente mogelijke toekomstbeelden. Het CPB doet geen uitspraken over de waarschijnlijkheid van de afzonderlijke toekomstscenario's.

Klein Molekamp

Wat zijn de nadelige effecten voor de CO₂-uitstoot als alle dieselauto's door benzine-auto's worden vervangen?

Antwoord

Het huidige aandeel dieselauto's in het personenautopark bedraagt zo'n 12 procent. Voor het merendeel zijn dat tot nu toe vooral de wat grotere auto's in het zakelijke segment. Voor het CO₂-effect is het mede bepalend door wat voor benzine-auto's deze dieselauto's zouden worden

vervangen. Voorts is van invloed het jaarkilometrage dat met zulke voertuigen wordt gereden. Vervanging van diesel door benzine leidt tot hogere variabele autokosten, hetgeen leidt tot verlaging van het jaarkilometrage. Op langere trajecten, waarop de dieselauto veelal wordt ingezet, varieert het CO₂-voordeel per kilometer volgens onderzoek van TNO¹ van enkele procenten voor de indirect ingespoten dieselmotor tot ca 10 procent voor de direct ingespoten dieselmotor.

Na correctie voor het kilometerbeperkende effect van de hogere variabele kosten zal een CO₂-effect resulteren van 5 à 6 procent. Betrokken op het totale huidige dieselautopark, en rekening houdend met het jaarkilometrage van de gemiddelde dieselauto van ca. 25 000 is het effect dan een toename van ca. 1 procent CO₂. Dit komt overeen met ca. 0,2 Mton.

Van Middelkoop

Welke internationale initiatieven neemt het kabinet om de groei van emissies vanwege de luchtvaart in te dammen?

Antwoord

Tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de EU is in opdracht van de ECOFIN onderzoek opgedragen naar de mogelijkheden van een kerosine-accijns in intra-Europees verband. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het door Nederland in het kader van de Nota Luchtverontreiniging en Luchtvaart ontwikkelde AERO-modelinstrumentarium. De studie is gereed maar de resultaten zijn nog niet bekend gemaakt. De verwachting is dat uit de studie blijkt dat een intra-Europese kerosine-accijns een fors negatief economische effect heeft op de concurrentiepositie van Europese luchtvaartmaatschappijen. Om deze reden zal het zeer moeilijk worden om overeenstemming te bereiken over een dergelijke maatregel. Inmiddels heeft de Europese Commissie een tender uitgeschreven voor een onderzoek naar een emissieheffing. Een emissieheffing wordt gezien als mogelijk alternatief voor een kerosine-accijns, waarmee de belangrijkste negatieve effecten van een kerosine-accijns kunnen worden ondervangen. Over het onderwerp luchtvaart en milieu wordt al enige tijd een Mededeling van de Europese Commissie verwacht. Voorts is Nederland in de International Civil Aviation Organization (ICAO) actief op het gebied van Milieu. Nederland neemt deel aan de onder ICAO resulterende Committee on Aviation Environmental Protection (CAEP). Tot slot neemt Nederland actief deel aan de besprekingen over mogelijke toerekening van internationale bunkeremissies (UNFCCC/SBSTA). De EU-positie in internationaal kader is erop gericht in eerste instantie de International Maritime Organization (IMO) en ICAO concrete werkplannen op te laten stellen om bunkeremissies tegen te gaan; levert dit onvoldoende resultaat op, dan zal alsnog op allocatie moeten worden overgegaan.

Poppe

Wil de minister van VROM nagaan wat de verschillen zijn bij de investeringen in energiebesparende maatregelen bij woningen van woningcorporaties, bij particuliere huisbazen en bij eigenaren/bewoners in de afgelopen 25 jaar?

Antwoord

Om inzichtelijk te maken welke energiebesparende maatregelen in de afgelopen 25 jaar zijn getroffen, kan worden gekeken naar de penetratie van veelvoorkomende maatregelen. De Kwalitatieve Woning Registratie 1994–1996 (KWR) verschaft informatie over de gevraagde onderverdeling naar woningcorporaties, particuliere verhuurders en eigenaar/bewoners.

¹ CO₂-reduction: Is increasing the diesel share the way to go?

Tabel: penetratiegraad energiebesparende maatregelen naar eigendomscategorie van de woning (bron: KWR 1994-1996)

	Woning- corporatie	particulier verhuur	eigenaar/ bewoner
hoogrendements (HR)-ketel	15%	12%	25%
gevelisolatie	52%	26%	37%
dubbelglas	60%	39%	60%
vloerisolatie	21%	16%	24%
dakisolatie	48%	35%	54%

Noot: voor de isolerende maatregelen is als maatstaf aangehouden dat meer dan 50% van de woning ermee moet zijn voorzien.

Hieruit valt op te maken dat in koopwoningen en in woningen van woningcorporaties in grote lijnen een vergelijkbare hoeveelheid maatregelen is getroffen: woningcorporaties blijven weliswaar achter bij de toepassing van HR-ketels (waar overigens weer meer verbeterdrendements (VR)-ketels tegenover staan), maar passen meer gevelisolatie toe. Particuliere verhuurders lopen over de hele linie achter als het gaat om het treffen van energiebesparende maatregelen.

Poppe

Is er geen mogelijkheid het motorvermogen van personenauto's te verlagen? (nu er toch niet harder dan 120 gereden mag worden)

Antwoord

De eisen die door de overheid aan een personenauto bij de toelating kunnen worden gesteld zijn volledig bepaald door Europese richtlijnen. Beperking van het motorvermogen is daarin niet voorzien. Dit laat onverlet dat de autofabrikanten het motorvermogen kunnen afstemmen op de geldende maximum snelheden. De indruk bestaat dat de autofabrikanten van deze mogelijkheid om zuiniger auto's op de markt te brengen op dit moment maar een spaarzaam gebruik maken.

Vos

Waarom wordt niet ingezet op een verplichte energieprestatiekeuring?

Antwoord

Het instrument van het EnergiePrestatieKeur (EPK) is genoemd in de Energiebesparingsnota (1998). Omdat niet geheel overzien kon worden wat de consequenties (zoals kosten en verdeling over sociaal-economische doelgroepen) zouden zijn van een verplichte keuring voor alle woningen en utiliteitsgebouwen, is in het voorjaar van 1999 besloten om van start te gaan met een vrijwillig EnergiePrestatieAdvies (EPA). De omschakeling is tevens gemaakt omdat een vrijwillig EPA sneller in te voeren is dan een verplicht EPK met noodzakelijke voorwaarden omtrent waarborging, handhaving en controle. Middels EPA-experimenten en de stimulering via de Energiepremie-regeling (voor huishoudens), de EnergielInvesteringsAftrek (EIA) voor bedrijven en de EnergielInvesteringsaftrek Non Profit (EINP) vanaf 2000 zullen de komende jaren op vrijwillige basis naar verwachting voldoende EPA's worden uitgevoerd en zullen op basis hiervan de nodige energiebesparende maatregelen worden getroffen. Mocht echter uit de evaluatie van het EPA-beleid in 2001/2002 blijken dat de taakstelling voor de gebouwde omgeving niet wordt gehaald, is een beleidsherziening aan de orde. In dat kader kunnen o.a. verplichtende eisen worden overwogen.